

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Én élni akarok.

Ha megkérdezed, a legöregebb ember is azt feleli, hát, ha Isten is úgy akarja, szeretnék élni még bár néhány napot. Megis tudja magyarázni miért. Nem szeretném itt hagyni szegény öregemet, az élettársamat. Az is okul szolgál, hogy még tud dolgozni egy keveset, tehát hasznát veszik. Eszébe jut, hogy a kis unokák erősen megszokták, s ő gondjukat tudja viselni. De ennél s mindennél több előtte az, hogy szép az élet, jó élni. Az írás szerint: szép az élet s jó a mi szemeinkkel nézni a napot.

Igy beszél az öreg ember, mert ő már bölcs, ő már tudja, hogy a földön nincsen drágább kincs az életnél. De nem így beszél az ifju. Ő indulatos. Könnyen megharagszik, hamar elveszíti a türelmét, sőt unja, ha az öregek neki tanácsokat adnak, s legtöbbször nem engedik, hogy úgy éljen, s úgy cselekedjék, ahogy szeretné. Ez a türelmetlenkedés igen sokszor esztelen, meggondolatlan cselekedetre indítja az ifju embert. Rá bizzuk fiatal olvasóinkra, hogy ő mondja el mire szokott gondolni a türelmetlen ifju ember.

Ifjunak, öregnek igazat adunk mikor azt mondja: én élni akarok. Ez helyes. Ehhez joga van mindenkinek, de az élet csak úgy szép, úgy kedves, ha még az ifju is bölcsen, okos megfontolással, előrelátással intézi az életet. Akarjon élni, és akarjon jól élni. Igyekezzék boldog lenni mindenki, mert ehhez joga van. Isten úgy és azért teremtette az embert, hogy boldog legyen. Kedves olvasóm akarj élni, akarj boldog lenni s ha jól imádkozol megsegít az Isten.

dr. B.

Kelemen Lajos tanár ur
Loco
Str. Iuliu Maniu 24 [Szentegyház-u.]

TŰZHELY MELLETT

A dévai rab.

A dévai várbörtönben
Mélyen a föld alatt,
Régi, kopott deszkapadon
Haldoklik a hős rab.

Arca sápadt, ajka néma,
Nem ül mosoly rajta;
Didereg, de nincsen aki
Féltőn betakarja.

Nedves falról, csorgó vizzel
Oltogatja szomját;
A mélységes vak sötéttel
Enyhíti sok gondját.

A test beteg, sorvad, szárad,
Nem sok van már hátra;
Tárva, nyitva, ásva a sir,
A hőst oda várja.

Nincs harangszó temetésén;
Koporsója puszta.
Nem kísérik ismerősök
Az utolsó utra.

Sirjára az őszi szelek,
Falevelet hordnak;
Vihar dulja, víz elmossa,
Nem tudni, hol porlad.

— Meghalt a hős, de él a hit,
És hitben a szellem;
Amelyért tett és kitarzott
Mindig rendületlen.

Szájról-szájra adják a szót,
Kelet, Nyugat vallja:
„Egy az Isten“ — és a vallást
Híven őrzi, tartja.

Nincs erő, mely utját állja,
Mindig előbbre tör.
Évszázadok hamis tana
Előtte mind ledől.

Érje vihar, támadjanak
Haraggal ellene;
Tűr s győz mindent a nagy eszme,
A Dávid szelleme.

Lőrinczi Miklós.

Két évforduló.

(Kazinczy halálának és Bölöni Farkas Sándor észak-amerikai utazásának emlékére.)

Augusztus 23-án száz esztendeje lesz annak, hogy Kazinczy Ferenc, a nyelvújító meghalt és szeptember 3-án szintén száz esztendeje, hogy Bölöni Farkas Sándor, „az északamerikai utazó“ a Columbia fedélzetén az Amerikai Egyesült Államok szabad földjét megpillantotta.

A magyar irodalmi és tudományos élet tervbe vette, hogy e két évfordulót hálás emlékezettel megünnepli. Nemcsak a datum véletlen összeesése az oka annak, hogy az évfordulónál egy néhány

sorban meg akarunk emlékezni. Hanem az a barátság, az a levelezés által való összeköttetés is, melyben az országos híri s már idős Kazinczy a költői babérokra vágyó s a diáktógát csak alig levetett fiatal diákkal állott. Sőt ezen kívül van még egy külön okunk is, amely kedves kötelességünké teszi a Kazinczyról való hálás megemlékezést. Kazinczy 1816-ban bejárta Erdélyt. Ez utjáról kiadott *Erdélyi leveleiben* rólunk unitáriusokról többször emlékezik. Nem lesz felesleges az emlékezéseket felidézni.

Kazinczy az utleirást többször megfogalmazta, a kéziratot beküldötte erdélyi ismerőseinek és jóbarátainak, kiknek megjegyzéseit és észrevételeit tekintetbe véve sokat változtatott az eredeti szövegen. Így tudjuk, hogy a többek között magának Bölöni Farkas Sándornak is érzékenyen esett, ahogy Kazinczy „erről az unitárius diák”-ról megemlékezett s tiltakozott az ellen, hogy Aranyosrákosi Székely Sándorral egy kalap alá fogva említse. Mert „gyalázásnak” tartotta vele „paralelizáltatni”.

Kazinczy*) rólunk először a III. levelében emlékezik meg. Ezeket írja a Kolozsvárról szóló levélben: „Az unitáriusok temploma az azzal együtt álló collegiummal új izlésű, csinos. Harsogott orgonája a szoltár mellé, midőn egy délután ott elmenék. Belül a templomban e felírás áll: Az egyetlen egy isten tiszteletére. Kívül: In honorem solius dei MDCCXCVI. Templomnak felírás nem kell. Kiki tudja, micsoda és ki tiszteletére épült s bölcs parancsa volt a bölcsnek, hogy az a gyakor és szükségtelen emlegetés által ne profanáltassék. De itt az építetők még örvendének a pleonasticus szólásnak. S ki akarhatná őket nem olcsó örömekekben megháborítani? De hány templomainkon áll ugyanaz nekünk is, minden más normájú keresztényeknek s nem kevesebb igazsággal? Sőt az egyethívó, a polytheista görög és a pantheista bölcs is; az elsőbb sok istent azért mondván, mert az egy munkáját meleg képzelete szép tévedésiben többek között osztotta fel; a másik mindent mondván s felejtén, hogy a minden is egy.

„De tiszteljük a tanításokat, ne feszegessük”.

A következő levél (IV.) Tordáról szól s ebben magunkról a következőket olvassuk: „Barátaim az unitáriusok collégiumába vezetének el. Ha annak kiseded, földbe sülyedt, képzelhetetlenül rossz épületéről szabad volna következtetni: ugye e tudományos intézet felől sok jót mondani épen nem lehetne. A XVI. század szurdékai! Templomuk új s izlés nélkül épült, sőt izléstelen. Az unitáriusok tornyaikon, valamint a két más rokon felekezetén is, az egész Erdélyben kakas, csillag, vagy kereszt helyett nincsen egyéb egy tekénél. Mintha egy rövid rud végére almát szurtak volna fel.

Rector-prof. Abrudbányai Szabó Sámuel úr akkor jöve hozzánk, mert nem találtuk vala házánál, midőn épen fekünni akaránk. Egy lelkes, szives, kiseded öreg, kinek arcán látni vala, ami lelkében

*) Kazinczy F. utazásai. Budán, 1839. Összeszedték Bajza és Schedel.

lakott. Éltem az óra kedvezésével s egyéb dolgom lévén Kolozsvárt, minthogy dogmák iránt akarhattam volna tenni kérdéseket, kéréim, nézne annak, ki, bármit halland, megborzadni ugyan nem fog s beszélné elő, felekezetemet az övétől mely tanítások választják el. Teljesíté kérésemet zelotai lángolások s theologiai tudományosságának fitogtatása nélkül. Amit monda, nekem nem látszott egyességben azon profeszional,* mely itt e század eleje körül magyar nyelven s negyed rétből nyomtatott; s rektor-prof. ur úgy adá feleletét, hogy egy-két pillantás mulva bizvást egyéb tárgyak felől szólhatánk. Talán nem tanultam tőle egyebet, mint azt, hogy a socinianus név nekik nem kedves, az antitrinitárius még kevésbé; és hogy ők Erdélyben beszédben és írásban unitáriusoknak neveztetnek.

Sokat dolgozott magyar nyelven s első ifjusága óta. Fordította Marmontelnek Enkát (Incas) és a Mezei Éjeket, melyeknek sem egyike, sem másika nem volt soha kedves olvasásom. Dolgozásai mind kézírásban maradának. Született Abrudbányán 1756 karácsony elsőjén; Göttingát 1791. látta. Felejthetetlen előtte a nap, melyen Berlinben Spalding préposthoz rettegéssel lépe, titkolni akarván, mely felekezet tagja, de akitől mégis örvendezve jött el; mint nekem az, mely engem egy más szint hordó, de jó ember ismeretségébe juttatott“.

Tordáról Marosvásárhelyre s innen Szentbenedekre ment br. Szentkereszti Sámuelhez. Az uton találkoztak Kozma Gergely szentgericei pappal. A találkozást így írja le (VI. levél): „Amint Szent Benedeknél elmenénk, egy kék talárisu pap bajusszal és szakál nélkül, hermelin kabaláján, hasonlóan cselédje is, megállt a Gyulai szekere mellett. A kék taláris Magyarországon sem szokatlan, valamint a bajusz nem szakál nélkül. De nem értém azt az ismeretes, biztos bánást. S ime most a pap sarkantyut ada lovának s sebesen jöve felém, amit még inkább nem értettem. Egy férfi vala, kit szerencsém volt mind leveleiből ismerni, mind dolgozásaiból: Kozma Gergely ur, szentgericei unitárius predikátor, a Gályarabok fordítója“. Amint az uton beszélgettek, jött gróf Toldalagi Zsigmond egy cselédje s meghívta őket urához. Kozmának halaszthatatlan dolgai voltak, nem akart velük tartani. De meggondolta magát, dolgait cselédjére bizta s társaságukban töltötte az estét. „Megillete jósága s úgy felejtém kék talárisát s bajuszát szakála nélkül, mint hitét, melyre semmi gondom. Szeretem a melegvért, a meleg érzést, több az mindennél“.

Szebenben Székely Miklós fizika-professzossal találkozik. A találkozást (X. levél) így írja le: A Koronánál vacsoráznak. „Mellettem egy jó arcu idegen üle, kivel azon figyelemmel fogva, melyet idegennek nem ismertek iránt is kell mutatni, beszédbe juték. Ohajtám, valamely történet engedné tudnom nevét, midőn Döbrentei

*) V. ö. Boros: Dr. Brassai Sámuel élete. 262 s köv. I. és Irodalom-történeti közlemények. II. 405—407. I.

felkele székéről s úgy álla balja mellé, hogy az idegen közt és közötttem üresen maradt a hely. Ez most hirtelen fordula felém, megnevezé magát s prof. Kézy ur felől teve kérdéseket, kivel együtt vala Göttingában: Székely Miklós ur, hasonlóul fizikát tanító professzor az unitáriusoknál Kolozsvárt. Társaságában kedvesen és haszonnal vala az estém s másnap örömem vala ismét meglátni, még pedig ekkor már szebeni ref. préd. Keresztes István urral, ki most nevezetik theologiát tanító profeszornak Enyeden“.

Utjában visszafelé Tordán megint megáll s résztvesz egy istentiszteletünkön, melyet (XXII. levél) így ír le: „Vasárnap vala s még nem ütötte el a 9-et, midőn Tordára beértem. Látni akarám az istentiszteletet az unitáriusoknál s préd. Barabás Sámuel urat megkértem, mondana oly tanítást, melyből ismérhetném, mik választanak el bennünket egymástól. Rosszkor jövék. A prédikációt ma egy kolozsvári kiküldött deáknak kelle tartani. Ha nem tudtam volna, mely felekezet templomába léptem, az enyéim közt véltem volna magamat. A kettőnek temploma, énekei, melodiája azoneygyek. Ugy teszik invocatióikat a férfiak is, szemük elébe tartván kalapjaikat, mint mi és ahogy ezt tavál láttam tenni a prussiai királyt Bécsben. A szép nem él azon elsőséggel, hogy ülve görbed székére.

A deák fekete rövid dolmányban, fekete zsinorból vert övvel, sarkot érő sötét kék s báránnyal prémzett magyar mentében, melyet palást gyanánt lebegtete vállain, álla fel s beszédét annak jelentésén kezdé, hogy az aratási időhöz képest a munkásság felől fog elmélkedni. Ekkor felolvasá a szent leckét, prédikációja collegiumosan vala feltarkázva az egyiptusi, görög, zsidó, persa, assyus királyok, bölcsek, hadi vezérek neveikkel. Megbánám, hogy életemnek két óráját így vesztém el minden haszon, minden öröm nélkül.

Valahára vége vala iszonyu kínaimnak s a deák most buzditást teve Socin híveihez, hogy Luthernek valamely száz és így gazdag felekezetét a templomépítésben segéllének. Kérdést tevék Barabás urnál, ki megengedé, hogy a Zrinyi veres kucsmájával papi székében foghassak helyet, miként történik ez. Erdélyben a templomot építeni akaró, de arra magát elégtelennek érző bejelenti szükségét a kormányshoz s megnyervén annak engedelmét, az kihirdettetik minden religiobeli templomban, akármely felekezetben legyen.

Soha életem két óráját jobban, mint itt, el nem vesztegettem.“

Ezek az *Erdélyi levelek* reánk vonatkozó részei. Sok tekintetben tanulságosak. Kortörténeti jelentőségük is nagy. Kazinczy válaszos kérdések iránt való meleg érdeklődését is mutatják. Minden szabadelvüség mellett is kiérzik belőlük bizonyos elfogultság. Pedig Kazinczyt Patakon azzal vádolják, hogy ő csak olyan protestáns, mint Pierre Bayle, aki minden vallás ellen protestál. Kolozsvárt az unitárius templom feliratát, mint fölöslegest, kifogásolja, mert hiszen templomnak nem kell felírás. De a szebeni református templom felírását megdicséri: Deo creatori redemptori sanctificatori S. Coetus fidelium Helv. Confess. MDCCCLXXVI. Igaz, hozzá teszi, hogy csak

e felírásból tudjuk meg a házak sorában, hogy templom. Ami pedig a tordai istentiszteletre vonatkozó ítéletét illeti, ebben teljes mértékben igaza van. Csak egy néhány prédikációt kell ebből a korból elolvasnunk s azonnal látjuk, milyen ókori dohos szag áramlik belőlük. Maga Körmőczy, e kor három (másik kettő Szabó Sámuel és Kozma Gergely) kiváló unitárius szónokának egyike, leveleiben kiméletlen bírálatot gyakorol a korabeli prédikálás e módja felett. Mintha csak magát Kazinczyt hallanók! Igen kevesen, csak a legkiválóbbak tudták lerázni magukról a kor e tudományos ballasztját. Nálunk Körmőczy, a reformátusoknál Szilágyi ismerték fel legelőször a bajt s ők igyekeztek új stílust, új gondolatokat, modern eszméket bevinni a templomi szószerékbe.

Kazinczy száz év előtti megjegyzései ma sem érdektelenek. Még ma is sok papra nézve találók lehetnek.

De Kazinczyt nemcsak ezek a rólunk elejtett megjegyzései fűzik hozzánk és a mai dátumhoz, hanem az a meleg barátság is, melyet Bölöni Farkas Sándor iránt, a XIX. század elején minden szabadelvű mozgalom élén álló, az irodalom és nemzeti szellemű műveltség ügyéért lelkesen agitáló vezér iránt érzett. Kazinczynak iránta, mint „magyar Schiller“ iránt előlegezett bizalma nem valósult. De Farkas Sándort éppen vele ápolt barátsága s erdélyi utja alkalmával történt személyes találkozásuk ébresztette fel s térítette arra a tudatra, hogy az ő számára nincsenek költői babérok tartogatva s vezette arra az utra, melyen az erdélyi közművelődés terén elévülhetetlen érdemeket szerzett. Ez a politikai tudományokkal való beható foglalkozás s ennek révén az amerikai utazás elhatározása és ez utazásról kiadott könyve.

Nem célunk e könyv rendkívül nagy kulturtörténeti jelentőségét itt e lapokon méltatni. Más helyen és más alkalommal tesszük ezt.*) Itt csak időrendi dátumok egyezésére akartunk rámutatni. Kazinczy fáradhatatlanul munkás kezeiből a halál már kiütötte a tollat, mikor Bölöni Farkas Sándor gróf Béli Ferencsel hosszú és tanulságos európai utazás után, augusztus 23-án „a híres new-foundlandi Bank“-ra ért, melyen négy egész nap kellett vesződniök, míg átküzdötték rajta magukat. Kazinczy fáradt teste pedig nyugodtan pihent már az anyaföld ölén, mikor szeptember 3-án ujjongó lélekkel köszöntötték Amerika szabad földjét, melyen „az emberiség jussai kihirdetettek“.

Dr. Gál Kelemen.

.....

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig építeni, javítani, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyűlölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanítót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hűséges hazafi, tiszta életű polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitközonát s boldog, ha találkozik vele.

*) Bölöni Farkas Sándor, az északamerikai utazó. Utazásának százéves fordulójára. Pásztortüz. 1931. júl. 26.

Isten.

**Az, aki mindent terem és igazgat,
Ki elé borul szegény és gazdag,
Ki védelmet ad parasztnak, királynak
S akiféle durva szavakkal kiáltunk :
Ez az Isten!**

**Az, aki illatot ad a virágnak,
Csacska csicscsergést a dalos madárnak,
Aki szűz rügybe puffant egy erdőf
S eloszlat minden vésztfjósító felhőt :
Ez az Isten!**

**Az, akiféle, ha ver a gálya,
Fennen hangon emigy kiáltsja
A gyarló, átkos száju ember,
Aki hazudni, sirni is mer :
Isten! Isten!**

**Kit imáinkba dicsőímnuszokkal,
Egekig érő templomfornyokkal,
Pañasszal, áfokkal illetünk,
Pedig Tőle függ álom-életünk :
Ez az Isten!**

Bede Emil.

.....

Beresztelki üdülő-telep, Marostorda vármegyében, a Kolozsvár—szászrégeni autóbuszjárat mentén! A görgényi havasok közelében, kies vidéken! Nagy park, több épület. Nyitva május 15-től szeptember 15-ig! Napi teljes ellátás 100—120 leu. Alkalmos: gyenge, étvágytalan, kimerült, ideges gyermekek és felnőttek üdülésére. Orvosi felügyelet!

Ugyanott csoportos gyermeknyaraltatás külön épületben. Mirigy-, csont- és bőrtuberkulózisban, fertőző tüdőbajban szenvedők nem vétetnek fel!

Gyermekeket kísérő nélkül is felvesszünk, testi és szellemi felügyeletéről teljes mértékben gondoskodunk. Külön szobában napi 100 leuért, a nyaraltatott gyermekcsoporttal együtt, közös termekben, napi 50 leuért. ▶

Bővebb felvilágosítással szolgál a Romániai Magyar Nők Központi Titkársága Cluj-Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas ucca) 8. sz. Irodai órák: d. e. 11—1-ig. A Romániai Magyar Nők Központi Titkársága.

A szülők és gyermekeik *)

Amióta az ember hatalmába kerítette a magasságot és a mélységet, gyakran halljuk, hogy a merészek, az álpróféták és az apostolok hirdetik itt is, hirdetik ott is, hogy manapság már nincsenek csodák. A fejlett ész és az előrehaladott tudomány előtt nincs titok és nincs már tovább lehetetlenség. Mert az a porszemnél is kisebb ember úgy, amint akarja és kedve tartja, most ott kovályog, ott repdes a felhők fölött a csillagok közelében, máskor meg a tengerek mélyén az őslakók, a halak birodalmában látni és venni észre őt, amint tova siklik, tova rohan hajójával, át a vizek titokzatos, végtelen tömegén.

És vannak — bár nagyon szomorú —, de sokan vannak, akik hisznek, akik nem figyelnek és nem gondolkoznak, csak követnek. Mert ha csak egy kissé is fölfigyelnének és elgondolkoznának, már mindjárt észrevennék azt, hogy az álpróféták mondása csak haszontalan bölcsekedés és téves állítás. Mert csodák ma is éppen úgy vannak, mint voltak a múltban és lesznek a jövőben is. Sőt bátran mondhatjuk és feltétel nélkül állíthatjuk azt, hogy most a jelenben még sokkal több és nagyobb csoda van és történik, mint volt és történt a múltban.

Hát nem csoda-e már mindjárt az a fennti állítás, amely a földi tudomány által oly merészen és mostohán megnyirbált isteni hatalom fölé igyekszik emelni az embert és az észet? Vagy a történelem, amely napjainkban a szemeink előtt lejátszódik, amelynek cselekvő hőse éppen maga a tudományával és eszével dicsékvő ember, aki rombol, tör, zuz és pusztít mindent, amit valaha a szeretet alkotott és a békesség teremtett. És mennyire ritka és mennyire csoda számba megy az a szép és kedves jelenség is, amikor azt látjuk, hogy a szülő gyermekét és a gyermek pedig az ő szülőit megbecsüli, szereti és úgy tiszteli, amint kell, amint azt az együvé tartozandóság, az összekötő kapocs, az egymásközi viszony megkívánja és megköveteli.

Ritkaság és csoda számba megy a szeretet ápolása és a jóság gyakorlása napjainkban már nem csak ott a nagyvilágban, hanem magában a családi körben is.

Nem szép, nem kedves és nem dicséretes megállapítás ugyan, de a lelkiyugalomért az igazságot, még ha veszedelemmel jár is, meg kell mondani és föl kell tárni.

Nincs békesség a családban, nincs szeretet és nincs egyetértés a szülők és a gyermekek között. Adáz harcok és tusakodások színtere a legtöbb családi kör, ahol állandó a harag és folytonos a gyűlölködés. Nincs válogatás a szavakban és keresettség a gondolatokban. Marja, aki bírja és szabja, aki tudja. Romlás, pusztulás, visszaesés, baj, nyomoruság itt mind nem számít. Az egymástól különvált, fölbomlott családtagok egyéni akarata, vágya és célja elsőbb

*) Múlt számunkban beígért sorozatunkat a lelki nevelésről csak jövő számunkban fogjuk megkezdeni e cikknek hasonló tárgya miatt. Szerk.

mindennél, fontosabb és szentebb az egységes egybeforrt közösségnél. Szerénységről, alázatosságról és jóságról még csak beszélni sem lehet. Az állandó és a folytonos versengésben ma itt, holnap meg ott a vezetés. Ma a szülő a győztes és holnap pedig már a gyermek parancsol és uralkodik. A megalázott és kisémmizett szülők pedig tehetnek akármit, jöhetnek és mehetnek, mert azt az oly könnyelműen eljátszott és lejáratott tekintélyt és szülői hatalmat visszaszerezni már nem tudják.

Mint porba sújtott kárvallott-égettek, ott állnak lehorgasztott fővel, szomorú arccal a dicső múlt üszkös roncsai fölött. Magukba szállva, megtörtén keseregnek mintegy megbánva azt, hogy nem voltak elég óvatosak, előrevigyázók és szemfülesek a dolgaikban. És mennyire igazuk van, mennyire helytálló az így kisémmizett, szomorú véget ért szülőknél e megállapítása. Mert tényleg úgy van az, amint azt ők maguk is mondják, hogy a figyelmetlenség és a gondatlanság a legtöbbször okozója annak, hogy a szülők úgy és olyan egyszerűen lejárnak.

Mondom és írom mégegyszer, hogy a figyelmetlenség és a gondatlanság, amely veszedelemmel és rontó jelenséggel, ha mindjárt nem is mindenhol, de a legtöbb családi körben, találkozunk.

A szülők közötti állandó viszálykodás és perpatvar, a vadabbnál vadabb szítkozódás és átkozódás mind, mind világos dokumentumai és bizonyosságai annak, hogy a családi nevelők rossz utakon járnak és nagyon, de nagyon figyelmeletlenek és gondatlanok. Letértek a szeretet ösvényéről és az anyagi jószág helyett olyan módokat és formákat követnek, amelyeknek alkalmazásával nem csak maguknak, de sokat ártanak kicsiny gyermekeiknek is. És éppen azoknak, éppen gyermekeiknek ártanak a legtöbbet, kik, hogy hüek legyenek és igazaknak találtassanak, minden bizonnyal előbb-utóbb, de végig csinálják, megismétlik mindazt, amit szüleiktől láttak, tanultak és hallottak egykoron.

Ha a szülők átkozódtak és káromolták az Istent, akkor ők is átkozódnak és minden bizonnyal káromolják az Istent. Ha pedig loptak, akkor ők is, ha mindjárt nem is sikerül, de alkalmas pillanatban megpróbálják és lopnak.

A példa követésén, a látottak és hallottak ilyenemű hűség megismétlésén nem is kell, de nem is lehet nagyon csodálkozni. Hisz ugyan ezzel a hűséggel, nyomába lépéssel és a példa tökéletes követésével már az állatvilágban is találkozunk. Már az állatvilágban is igyekszik a kisebb a nagyobbat, az ifjabb az öregebbet követni és lehetőleg mindenekben utánozni.

A macskaölyök éppen úgy, mint az anyamacska, ha szereti és módját ejtethi, belenyúl a tejfölös fazékba. A róka fióka is éppen úgy, mint az anyaróka, ha a körülményei megengedik, a tyukot, a csirkét megfogja és fölfalja.

Az okozott kárral, a vesztesek nagy bánatával azután mitsem törődik. Örvend a jólsikerült fogásnak és vágyai kielégítésének.

Becsület, emberség, erkölcs itt is, ott is mind-mind ismeretlen fogalmak és számításba sem jöhető jellemvonások. Sőt a legnagyobb e'lenségnek és rossz barátnak tartják mindig azt, aki a valódi és tökéletes ember ezen mindennél drágább és szentebb értékeiről még csak említeni is mer valamit.

Mennek, rohannak és haladnak azon az uton, amelyet a szülőkötől, a család nevelőtől ismertek és tanultak meg. Templom helyett a korcsmába, a művelt és erkölcsnemesítő egyesületek és szövetkezetek helyett pedig a rossz és bűnözö veszedelmes társaságokba mennek. Ahol a legnagyobb pontossággal és hűséggel tovább üzik, tovább hajtják azt, amit az elődöktől láttak és tapasztaltak. Duhajkodnak, veszekednek, verekednek és hősies buzgósággal, lelkesedéssel és kitartással küzdenek meg a tele pálinkás és boros poharakkal. Azé a dicsőség és az elismerés jutalma, aki tovább bírja és tovább tartja. Gyalázat a jutalma pedig annak, aki e füstös, kormos társaságtól megiszonyodva menekül és igyekszik attól megszabadulni.

Szomorú jelenség, kétségbeejtő helyzet, amelyen javítani törvénnyel, de még a szuronyok hatalmával sem lehet. Itt annál erősebb, sokkal hatásosabb javító eszközre van szükség. Itt csak a szülők, a családi nevelők segíthetnek rendes életmódjkkal és példás magaviseletükkel. A családi körben már romlásnak indult és a külvilágtól méginkább befeketített lelket csak a szülők, a jó házi nevelők képesek tisztára mosni és mindig megóvni, megvédeni a portól és a szennytől.

Az alázatosság, a szerénység és a jóság előtt a kísértő, a rossz, a bűn mindig megtörik s még csak meg sem kísértve azt, hogy helyet kérjen és vegyen magának, teljes észrevétlenül tovább áll.

Munkásságával az a sikert, a kísértőt ily csufosan megszegyenítő szép és jó eredményt igyekezzék minden szülő elérni. Tétével és minden eljárásával törekedjék arra, hogy a bűnt, a rosszat megtörje és akkor merem mondani és merem állítani, hogy gyermekei is jók, igazak, hűségesek és mindig alázatosak lesznek. Figyelmetlenségükért, gondatlanságukért nem bűnhödnek a szülők és nem szenvednek az utódok.

Mert élve a közmondás igaz szavaival, hogy „jó fának csak jó gyümölcse terem” — a jó szülőknek is csak jók, szelídek és alázatosak lehetnek a gyermekei is.

Lőrinczi Miklós.

.....

Hymen. Három eljegyzésről adunk hírt: *Gvidó Katica*, Gvidó Béla esperes afia bájos leánya és *Péterffi Mihály* küküllőszéplaki unitárius lelkész; *Péterffi Nutka*, Péterffi Gyula torockói igazgató afia bájos leánya és *Gál Gyula* torockószentgyörgyi lelkész; *Borbély Baba*, Kolozsvár és *Benczédi Domokos* torockói lelkész afia jegyesek. Isten segítse a jegyespárokat boldog házasságok megkötésére!

Válasz Izsák Domokosnak. *)

(Az Unitárius Közlöny 1931. évi 7-ik számában irt versére).

Köszönöm Neked a tanítványi hála gyöngéd megnyilatkozását, mely nekem a legteljesebb elismerés a múlt munkájáért.

Köszönöm Neked, hogy 20 év multán nekem is életjelt adtál szellemi erőd kiválóságáról, érzésvilágod mélységéről.

Köszönöm Neked, hogy lelkemet visszahívtad a mult egyik olyan periodusára, mely életem egyik legszebb és leggazdagabb emléke.

Köszönöm Neked, hogy alkalmat adtál a válasz-adásra, hogy szólhatok Hozzád e lap hasábjain és szólhatok általad egykori tanítványaimhoz és szólhatok ahoz a néphez, melynek körében 7 évig teljesíthettem a nevelésnek, oktatásnak és vallás erkölcsi életnek kultur munkáját.

Emlékszem-e e multra? Hogyne emlékezném! Hiszen ott kezdettem meg az életet, ott alapítottam családi tűzhelyet, ott éltem, ott dolgoztam oly szeretettel, megbecsüléssel körülvelt környezetben, hogy tövis nem szurhatta kezemet, bántás nem érhetett lelkemet, tör nem járhatta szívemet.

Hogyne emlékezném! Hiszen minden körülmény adva volt nekem ott. Köztetek, kicsinyeknél, nagyoknál egyaránt, hogy ifjúi lelkem, tettekre akaratom építhesse nevelői munkáját iskolában, templomban, kulturegyesületekben, benn a községben, családokban, künn a mezőn mindenütt, ahol kellett és ahol erre alkalom adatott.

Hogyne emlékezném a faluvégi énekvezér-tanítói lakra, cseresznyefás kertjére, ajtó előtti virágos kertre és régi, öreg iskolájára, hiszen azok voltak mindennapi munkálkodásomnak szentelt helyei, tetet és lelket pihentető oázisai.

Emlékszem-e Reád, általad 50 főnyi tanítványaim mindenikére? Jól emlékszem és mély nyomokat hagyott lelkemben a Ti kerekképű, rózsás arcotok, élénk tekintetek, rugalmas egészséges fürgeségetek. Jól emlékszem egyforma ősi „Konyha-patak-menti“ népviseletek, ősi talajból fölbuggyant romlatlan erkölcsöitekre, vallásos, hazafias székely lelketekre, mindenre fogékony, gyors felvevő képességű lelketekre, melyre írni, melyre építeni, melyet csiszolni, melyet fogékonyra tenni minden jóra és nemesre: nekem könnyű és gyönyörűség volt.

Emlékszem-e Reád? Igen! A jó rajzosra, a szép íróra, a helyesen fogalmazóra és minden elemi tudományban kiváló tanítványomra, szüleidre és élet körülményeitekre.

Ambíciózus lelked most 20 év multán vissza sir a multra, hogy miért kellett ketté törjön a Te pályád, 20 év multán úgy gondolod, úgy érzed, hogy a multon lettél pályavesztes és azt hiszed, hogy a

*) Mint a tanító és tanítvány közötti viszony örvendetes jelét, leközöljük ezt a cikket is.

rögnél maradásoddal letörött az én oltásom ága. Ne hidd azt és ne keseregj fölötte! Nem vagy pályavesztes! Nem törött le az én oltásom ága! A változott viszonyok és körülmények mélyebb szemlélete szilárdan alátámasztják azon meggyőződésemet, hogy ott vagy Te ma, ahol kell legyen minden székely ember: Az ősi rögön! Azon a rögön, mely alapja fennmaradásunknak. Nem tört le az én oltásom ága! Mert teljesíti lelked azon szellemi munkát is, mely faji fennmaradásunk biztos záloga. Boldog lennék, ha Te ezt most is, — miképpen ezelőtt 20 évvel mindent megértettél, — megértenéd és kesergő lelked megnyugvást találna.

Hiszen, hogy megértesz engem, mert látom, hogy szivedben most is él a tanítvány legszebb lángja: *A hála.*

Torda, 1931. július hó 14-én.

Erdős Mihály.

.....

„Székely földmives iskola.”

A 2-ik vagy 3-ik elemi osztályos olvasókönyvben volt benne az a bájos kis vers, melynek címe: „Az első csizma” és amelyben közvetlen hangulatfestéssel volt leírva az az öröm, melyet „Dani bácsi” érzett boldog örömeiben, midőn a vásárból megkapta szülőitől az első pár csizmát.

Valami ilyen, ehhez hasonló jóleső örömmézés tölti be lelkünket most, amidőn elmondhatjuk, hogy az első székely földmives iskola 1931 október 15-én megnyílik Székelykereszturon. Régi vágyunk és óhajításunk teljesül e megvalósulással. Aldassék érte Isten nagy neve!

Visszagondolok azokra a vágyakra, tervekre, tárgyalásokra, melyeket az „Udvarhelymegyei Földmives Szövetség”, később a Vármegyei Gazdasági Egylet keretében, gyűlésein e tárgyban több, mint 10 éven át folytattunk. A vármegye vezető embereinek egyhangu óhaja volt egy gazdasági szakiskola létesítése. Azóta, e célért küzdők közül, többen örök pihenőre tértek, de az élők — abban a hitben vagyok — ma örvendező lélekkel adnak hálát Istennek a megvalósulás lehetőségéért s hisszük és reméljük, hogy a felvirágoztatás, a cél további elérése, megvalósítása szempontjából segítségére lesznek az iskolát megvalósító Unitárius Egyháznak.

Mi ez iskolának a célja? Nem gazdatisztek, béresbírók, botos-ispánok nevelése, hanem okszerűen, tudatosan gazdálkodó kisgazdák nevelése, akik a földmives iskolában tanult, elsajátított hasznos ismereteket otthon, falujokban — ha kell, minden gunyolás, lekicsinylés ellenére is — próbára teszik, diadalra viszik. Tudjuk, hogy népünk középkori, öregebb rendű tagjai közt vannak maradiak, a régi, megszokott művelési módokhoz ragaszkodók, akiknek nem kell trier rosta, nemesített, tisztított vetőmag, mély szántás, műtrágya stb., de tudjuk azt is, hogy világot látott, tapasztalt középkori és ifjabb nemzedékünkben vannak sokan, akik ezek iránt érézkel rendelkeznek, vágnak, szeretnének irányban haladni, de ed-

dig nem tudták elsajátítani, mivel nem volt hol. Ilyen haladni vágyó ifju-nemzedék számára nyilik meg a székelykereszturi földmives iskola.

Ez iskolába 4 elemi iskolai végzettséggel vesznek fel 14—30 éves ifjakat. Az iskolai tanítás minden év október 15-én kezdődik és április 15-én ér véget, ekkor a növendékek hazamennek és ott-hon a tanultak alapján folytatják tanulmányaikat. Az oktatás — a nyári hathónapos megszakítással — 2 évig tart, melynek sikeres elvégzése, az iskola nyilvánossági jogának megadása után, egyéves katonai szolgálatra jogosít. Az Unitárius Egyház több ingyenes és kedvezményes ösztöndíjat (segélyt) ad a jóigyekezetű, szorgalmas növendékek számára.

Kérjük a lelkészeket — felekezeti különbség nélkül —, tanítókat, népünk vezetőit, hogy buzdítsák a szülőket, hogy küldjék gyermekeiket e nagy jelentőséggel bíró iskolába.

Teljék be s évről-évre népesedjék be ez iskola és terjedjen a többtermelés, jobb minőség termelés kulturája s nyomában legyen anyagi megerősödés, új élet ezen a drága, megszentelt ősi rögön.

Ü. J.

Egyleti élet és munkásság.

A Székelykeresztur köri D. F. E. ez évi közgyűléséről lapunk zárta után részletes, szép jelentés érkezett. Jövő számunkban hozzuk.

Az „Udvarhelyi Dávid Ferenc-Egylet“ 1931. évi augusztus hó 9-én (vasárnap) d. u. 2 órakor Ghipeş—Gyepes községben tartja meg műsoros évi rendes közgyűlését az alábbi programmal: *I. Istentisztelet.* 1. Gyülekezeti ének. Vezeti: Fulöp Domokos homoródalmási énekvezér-tanító. 2. Imát és egyházi beszédet mond: Ifj. Máthé Lajos szentábrahámi lelkész. 3. Közre énekel a gyepesi D. F. Férfidalárda. 4. Gyülekezeti ének. *II. Műsor.* 1. Elnöki megnyitó. 2. Szaval: Vass Klárika k. a. 3. Énekel: Kővári Jakabné tiszteletes asszony, orgonán kíséri Pálffy Ákos énekvezér-tanító. 4. Felolvas: Vass Albertné urasszony. 5. Szaval: Kelemen Imre, homorodujfalvi lelkész. 6. Hegedűszóló: Báró Piroska k. a. 7. Előadást tart: Szentiványi Sándor, kolozsvári lelkész. 8. Szaval: Orbán Istvánné, székely asszony. 9. Költeményeiből felolvas: Vári Domokos, homoródszentpáli lelkész. 10. Énekel a gyepesi D. F. Férfidalárda. 11. Szaval: Kerekes Mózesné, székely asszony. 12. Szaval: Kővári Jakab, kénosi lelkész. 13. Elnöki bezáró és gyülekezeti ének. *III. Hivatalos rész.* 1. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 2. Titkári jelentés. 3. Jelentések: a) könyvtárról, b) pénztárról. 4. Elnökségnél előre bejelentett indítványok.

Alapítói díj 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Egyházi hírek.

Rovatvezető: Úrmössi József.

Főtiszt. püspök ur július 10 óta Karlsbadban üdül, augusztus első hetében jön haza.

Az E. K. Tanács július 1-én és 2-án tartotta meg üléseit, melyet június havában a bizonytalan áll. költségvetési helyzet befolyása miatt nem tarthatott meg. A gyűlés bő és terjedelmes, 62 pontból állt tárgysorozatából e helyen kiemeljük a főbb pontokat és intézkedéseket. Elnöki előterjesztések kapcsán a Főtiszt. püspök ur bejelentette az Amerikai Unitárius Társulat évi közgyűlésének egyházunkhoz küldött üdvözlését. Részvétellel emlékezett meg Dr. Várady Aurél haláláról. Elnökileg elintézett ügyeket tudomásul vette. Az esperesi vizsgálatokról feldolgozott — hét egyházkörről szóló — jelentésből megnyugvással állapította meg az E. K. Tanács, hogy a vallás-erkölcsi élet terén általánosságban hagyatkozás nincs, egyes helyeken a vallásos buzgóság örvendetes emelkedést mutat, de vannak helyek, ahol a részvétlenség, közönyösség aggodalomra ad okot.

A kolozsdobokai egyházkörben a kolozsi egyházközségben kevés aránylagosan az urvacsorával élő hívek száma. A szováti felekezeti iskolánkban az iskolalátogatást Dr. Gál Kelemen körüli f. ü. gondnok végezte.

Aranyostordai egyházkörben új és biztató élet indult meg verespataki egyházközségünkben az új lelkész és neje buzgó munkássága nyomán. Aggodalomra ad okot a bányavidéki egyházközségeink (Lupény-Vulkán) helyzete, hol a munkabeszüntetések miatt híveink megélhetése veszélybe jutván, a fennmaradás kérdése forog kockán. Örömmel üdvözölte az E. K. Tanács Ádámosy Gábor kövendi lelkészt 25 éves szolgálati jubileuma és Weress Béla petrozsényi lelkészt 10 éves szolgálati jubileuma alkalmából. Utasította a torockószentgyörgyi belső ember fiait, hogy az ifjuság vallás-erkölcsi nevelésére nagyobb gondot fordítsanak, mert magaviseletük ellen panasz merült fel.

Küküllőköri egyházkörben az egyébként élénk és buzgó vallásos élet összhangját zavarja a *bethlenszentmiklósi* egyházközségben dúló papellenes és mellette pártoskodás, ami válságos lehet az egyházközségre. Sajnálatos, hogy a külömben vallásos buzgóságukról ismert *magyarsárosi* híveink körében a templomi ülőhelyek kérdése egyenlenséget támasztott. E. K. Tanács adatokat kért be a kérdés megoldására.

Marosi egyházkörben felekezeti iskoláinkat az esp. vizsgálatokkal kapcsolatban K. Nagy Árpád f. ü. gondnok, Lőrinczy Miklós tanító, nev. ü. biz. tag kíséretében szakszerűen megvizsgálták. Reméljük a jelentés az év-végi iskolai jelentésekkel együtt fel fog érkezni. Ez egyházköri jelentéssel kapcsolatban E. K. Tanács kimondotta, hogy jövőben a leányegyházközségeknek nemcsak a számadása küldendő be, hanem a vallás-erkölcsi állapotokról is jelentés teendő.

Udvarhelyi egyházkörben megnyugvással vette tudomásul E. K. T., hogy vargyasi és homoródszentpáli egyházközségeinkben

a rend és béke helyreállt, a szenvedélyek lecsillapultak és a törvény tisztelete győzött. Ez mindig kívánatos volt, de a mai világban különösen az. Elismeréssel emlékezett meg E. K. T. azokról a kegyes adományokról, melyek ez egyházkörben különösképen nagy számban tétettek. A vizsg. szék ajánlatára köszönetet mondott Bálint Balázs kénosi énekvezér tanítónak a kiváló és szép sikerű egyh. énektanításért.

Felsőfehéri egyházkör három egyházközségében Datk-, Alsórákos- és Olthévízen a férfiak és az ifjuság körében nagy hanyatlás van a vallásos élet-templomlátogatás tekintetében. Sajnos, hogy még a presbiterek körében is ez az eset. E. K. Tanács szigorú vizsgálatra utasította az egyházkör vezetőségét, a bajok továbbterjedése megakadályozására. Reméljük, hogy mielőbb jobb híreket fogunk hallani. Megnyugvással vette tudomásul E. K. T., hogy nagy-szebeni egyházközségünkben a gyakoribb papi látogatás lehetősége folytán, élénkebb egyházi élet indult meg.

Háromszéki egyházkör vizsgálat jelentéséből örömmel vette tudomásul, hogy a vallásos élet, templomlátogatás terén fokozódó buzgóság volt észrevehető brassói, kökösi, szentivánlaborfalvi és más egyházközségeinkben is. Szomorú kivételt képez ez tekintetben a *bölni* egyházközségünk, hol a lélekszámhoz arányítva nagyon kevés a templomlátogatók száma 1800—2000-ból 100—120—200! Belső surlódások, viszálykodások miatt az egyleti élet is szünetel. Az egyházkör vezetősége a szükséges orvoslások megtételére felhívott. E. K. Tanács köszönetet mondott Farkas József sepsiszentkirályi ig. tanító urnak, ki, más vallásu létére is, önkéntes buzgóságból unitárius egyh. énekeinket az iskolás gyermekeknek tanította. E. K. Tanács elismerő köszönetet mondott Dr. Szentiványi Gábor köri f. ü. gondnok urnak agilis munkásságáért, hogy csaknem minden egyh. község vizsgálatán részt vett. Sajnálatos jelenségként van felemlítve az esp. vizsgálat jegyzőkönyvében, hogy a három magyar felekezethez tartozó *sepsiköröspataki* egyházközségben a pünköszt előtti hetekben egy r. kath. Ferencz-rendi barát a protestánsokat becsmérő sorozatos prédikációkat tartott, ami nagy visszatetszést szült. Ilyenek a régi időkben sem voltak kívánatosak, de a mai kisebbségi helyzetünkben valósággal elítélendő eljárás, mert nekünk békességre, összetartásra van szükségünk.

Az 1931. évre szóló költségvetést véglegesen nem tudta megállapítani E. K. T., mivel a nagy összegű deficit elenyésztetése, illetve redukálása végett visszaadta átdolgozásra a pénzügyi bizottságnak.

A székelykereszturi főgimnázium 1931—32. évi költség-előirányzatát elfogadta, illetve az alsó tagozat költségeinek fedezésére a „Közalap“ hozzájárulását megállapította.

Az E. K. T. megbotránkozással vette tudomásul, hogy Kádár Balázs volt felekezeti tanító neve alatt bűnügyi feljelentés tétetett egyházunk főpáστοra és egyik főgondnoka ellen.

Dr. Pázsint Mihály volt széplaki lelkésznek 1931 febr. 1-től engedélyezte nyugdíjilletményei kiutalását. Köszönettel tudomásul vette, hogy Dr. Ferencz József és testvérei s sógornói együttesen

40,000 leus alapítványt tettek egyházunk közszükségeinek fedezésére „kilyéni Ferenc József és neje kissolymosi Gyergyay Anna” alapítvány címen, továbbá Balázs András esperes és neje 3000 leus alapítványt tettek a theol. akad. részére; Vajda Béláné urnő a haranglábi egyházközségünkben tett 1000 leus alapítványt.

Az Unitárius Leányotthon előljáráóságának felterjesztésére engedélyt adott a szabályzat oly módon való változtatására, hogy a növendékek létszámát 10-el növelhetik és egyetemi hallgatónők is felvehetők az intézetbe.

Osváth Árpád egyh. tanácsos által, a Szervezeti törvény módosítások tárgyában beadott indítványra úgy határozott, hogy miután e tárgyban több indítvány és módosító javaslat érkezett be, de a vallásügyi törvény 51 §-a szerint, az ehhez megjelenő végrehajtási utasítás alapján, a megjelenéstől számított egy éven belül egyházi szervezeti törvényünknek úgy is átdolgozásra kell kerülnie, ezért az indítvány tárgyalását akkorra halasztja.

A székei kereszturi Földmives iskola 1931—32 évi beindítása ügyében megtette az előkészületeket és szükséges intézkedéseket.

Iklendi egyházközségnek engedélyezte új papi ház építését. A vargyasi egyházközség közgyűlésének a papi és énekvezér fakepe tárgyában hozott határozatát jóváhagyta.

Egyházunk súlyos anyagi helyzete miatt az „iskola-látogatói” intézmény beállítását elhalasztotta, azonban a körü. nev. ügyi bizottságokat intenzívebb munkára hívta fel.

.....

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A kolozsvári unitárius kollégium főgimnáziumába az elmúlt iskolai évben beiratkozott 204 tanuló, ebből unitárius 149. Az elért tanulmányi eredmény minden tekintetben kielégítő. A vizsgálatra állott és osztályozott 197 tanuló közül javító vizsgálatra utasított 30 (15·23%), osztályismétlésre bukott 15 (7·62%). Összesen bukott 45 (22·84%), sikerrel vizsgázott 152 (77·16%). A legjobb osztályok a II. és VII. osztályok voltak, amelyekben nem kapott elégtelen osztályzatot senki. Kitüntetéssel lépett felsőbb osztályba 21, dicsérettel 14 tanuló. Az egész intézet 6 legjobb tanulója: 1. Ifj. Nagy Zoltán VI. o. t (9·48), 2. Márkos András I. és Tövisi József II. (9·47), 3. Papp Domokos II. (9·46), 4. Márkos Jenő IV. és Raffaj András IV. (9·43). A júniusban tartott IV. osztályba való felvételi vizsgálatra állott 18 tanuló közül sikerrel vizsgázott 15 (83·33%). A baccalaureátusi vizsgálatra jelentkezett 8 régi és 14 új kandidátus. A régiek közül sikerrel vizsgázott 5 (62·50%), az újak közül pedig 10 (71·43%).

A jövő iskolai évre a beiratások és szeptemberi vizsgálatok időpontjára nézve a múlt évi törvényes rendelkezések az irányadók. Ha a nyár folyamán más rendelkezések érkeznének, hirlapok útján adja tudomására az érdekelteknek az igazgatóság. Eszerint a be-

iratások ideje azok részére, akiknek nem kell javító, vagy felvételi vizsgálatot tenni, aug. 25—31. A vidéki tanulóknál, hogy a kétszeres utazási költséget megtakarítsák, ettől eltekint az igazgatóság és elfogad beiratásokat szept. 13-ig. A javító vizsgálatok szeptember 1—5, a IV. osztályba való felvételi vizsgálatok szept. 5—10 napjain lesznek. A javító vizsgát tett tanulók szept. 6—8, a IV. o.-ba való felvételi vizsgán átment tanulók szept. 11—12 napjain iratkoznak be. A beiratkozási kérvényminták az igazgatói irodában állíttatnak ki. Az új tanulók a következő okmányokat nyújtásák be a beiratkozás alkalmával: 1. Állami anyakönyvi kivonat; 2. Lelkeszi keresztlevél; 3. Állampolgársági bizonyítvány; 4. Iskolai bizonyítvány; 5. Ujraoltási bizonyítvány. Az iskolai év szept. 15-én nyílik meg.

Azok a tanulók, akik más középiskolából óhajtanak átlépni, az elvégzett osztályok mindenikéről iskolai bizonyítványt kötelesek felmutatni.

Jó magaviseletű, jó tanuló, szegénysorsu unitárius tanulókat az intézet a jövő iskolai évben is — anyagi erejéhez mérten — segíyezni fog.

A székelykereszturi unitárius főgimnáziumba a lefolyt iskolai évben beiratkozott 147 tanuló, ebből unitárius 96. Az osztályvizsgálatok utáni tanulmányi eredmény minden tekintetben kielégítő. Osztályoztatott 145 tanuló, előlépőnek minősült 110 (75·87⁰/₁₀), javító vizsgálatra utasított 26 (17·93⁰/₁₀), ismétlőnek maradt 9 (6·20⁰/₁₀). Összesen bukott 35 (24·13⁰/₁₀). A legjobb eredmény az V., a leggyengébb a VI. oszt.-ban volt. A dicséretes fokot legtöbben az I. osztályban érték el, ahol 25 tanuló közül 11-nek 7·50-en felül van az általános osztályzata. A júniusban tartott IV. osztályos felvételi vizsgálatra jelentkezett 15 tanuló, sikerrel vizsgázott 13 (86·67⁰/₁₀). A baccalaureátusi vizsgálatra jelentkezett összesen 17 tanuló, akik közül sikeresen vizsgázott 4, kik közül 1 régi és 3 új (23·53⁰/₁₀). A gyenge eredményt főként az okozta, hogy a módosított törvény szerint természetrajzból is románul kérdezték a tanulókat, habár e tárgyat egész középiskolai tanulmányuk ideje alatt anyanyelvükön tanulták. E nehézség egyébiránt általános volt és súlyát érezték tanulóink a kolozsvári bizottságnál is.

„Korcsma helyett a templomba“. A folytonos nyári munkában kifáradt kisadorjáni hiveink a saját maguk épülésére és a vallásos élet fejlesztésére július hó 19-én délután a kistemplomukban egy igen kedves vallásos délutánt rendeztek. A templomban megjelent ifjak és öregek nagy száma bizonyította és példázza azt, hogy a jól és helyesen nevelt és vezetett hivek, amikor arra mód és alkalom van, inkább mennek még az ünnepi délutánokon is a templomba, mint a korcsmába. Fekete József lévita-tanító afia szép, jó és találó megnyitója, ifj. Lőrinczi Miklós és Bustya Sándor végzett tanulók kellemes éneke és a hét iskolás gyermek alkalmas szavalása külön-külön, de összesen is nagyban és sokat emelték az összejövetel ünnepélyességét. Ifj. *Ekárt Andor* lelkész afia a Jól próféta II/28 verse alapján tartott alkalmi beszédével a szenvedésben vi-

gasztalást, az elhagyatottságban pedig reményt osztogatott, bizalomra és kitartásra buzdított. De mindennél talán megnyugtatóbb az a válasz, amelyet a szülők és gyermekeik egyöntetűen adtak *Lőrinczi Miklós* tanító afiának a „Szülők és gyermekeik“ c. előadására. Megállapítva és megmondva azt, hogy Kisadorjában a szülők kötelességtudók, gyermekeik pedig engedelmesek és jók. — Bár mindenütt így lenne. Szép délután, jó emlékek e meghasonlott világban. Illesse ezért dicséret Fekete József lévita-tanító afiát.

L. M.

Értesítés. A firtosváraljának 3 évenként szokásos találkozója ez évben esedékes lévén, idejéül aug. 23-ika van megállapítva. Erről az érdekelteket ez uton is értesitem — felkérve a megjelenésre. A régebbi találkozások kedves emléke indítson utra a megjelölt napon, azon reménységgel, hogy a mostani nehéz időben is kedves leszen a szülőföld és otthoni véreink látása s hogy ez újabb találkozás is újabb kedves emlékekkel gazdagítandja majd szíveinket. Kér és hiv Pál Ferenc.

.....
Sz. 593/1931.

U. P.

Pályázati hirdetés.

Pályázatot hirdetek a magyarsárosi unitárius felekezeti elemi iskolánál miniszteri engedélyezés folytán az 1931/32. tanév kezdetével szervezendő II. tanerői állásra, mely állás tanítónővel töltendő be. Pályázni szándékozók pályázati kérvényeiket képesítő okmányaikkal és egyéb szükséges mellékletekkel folyó évi augusztus 12-ig küldjék be Gvidó Béla esperes afiához Dicsőszentmártonba. Az állás javadalma az egyházi főhatóság által megállapítandó kezdő-tanítónői fizetés.

Kolozsvárt, 1931 július 27.

Püspök helyett:

Dr. Varga Béla,

főjegyző.

.....
Gyermekvilág.

A meglőtt veréb meséje.

Irta: Filep Andor.

Öcsikének aransárga haja volt, fitos orra és kék szemei. Persze, ti azt gondoljátok, hogy az arca olyan fehér volt, mint a tej és csak a közepén mosolygott elő egy kis pirosság, mintahogy rátok mosolyogna a szép fehér tejbe hullott piros rózsaszírom.

Öcsike boldog volna, ha tudná, hogy ilyen szépet gondoltok róla, és ha én megmondanám neki, hogy tudja, egész nap egyebet sem csinálna, csak mind mozdana, hogy ilyen szép legyen.

Ilyen meleg nyárban, azt hiszem ti is szívesen mozdánátok egész nap, ha anyukátok engedné.

Látjátok, Öcsike még fürdeni sem akart menni; a reggelijét, ebédjét, az uzsonáját is épen csakhogy bekapta és szaladt a kertbe. Madarat akart löni.

Én mondtam neki, hogy inkább célba lőjjön, megcsináltam a céltáblát is, de ő feléje se ment.

„A céltábla nem tud repülni“ — mondta.

„S az öreg céltábla szinte sirt mikor látta, hogy a madarak, hogy repülnek el Öcsike lövései után.

Én annak örvendtem, hogy Öcsike nem találta el a madarakat, de busultam, hogy a madarak elmennek és többet nem jönnek vissza. Az egyik szemem kacagott, a másik sirt. És csakhamar a kacagó szemem is elkezdett sírni. Mert amikor a madarak elmentek, a kertünk nem maradt üresen.

„Vig élet van itt!“ zümmögték a cserebogarak és mindenünnen rátelepedtek a fák leveleire. Egy zöld kalapos hernyó is előmerészkedett valahonnan és átkiabált büszkén a szomszéd kertek hernyóihoz: „Ide jöjjetek, itt izletesebb a levél.“ És zöld, piros, sárga-fekete ruhás vendégek másztak és araszoltak a faderekekön, hogy a cserebogaraktól üresen hagyott helyeket elfoglalják. „A fecskék is elmennek!“ sietett megjegyezni egy kék potrohu légy és örömeiben jót csipett az arcomon.

„Ó drága barackfáim, szilvafáim, almáfáim, körtefáim, mi lesz belőlem, ha ezek megeszik a leveleketek!“ obégattam és sietve felmásztam a ház tetejére, hogy a kéményben lakó fülesbagolytól tanácsot kérjek.

„Bölcs fülesbagoly“, — szólítottam meg mély tisztelettel, „Öcsike elkergette a kertből a madarakat s a bogarak és a hernyók mind megeszik a fák leveleit. „Azért jöttem, hogy tanácsot kérjek tőled.“ A fülesbagoly elrendezte frakkját és megigazitotta a pápaszemét; aztán minden habozás nélkül felelt: „Nem szeretem, hogyha lövöldözik a madarakat, de azt se szeretem, ha a gyereket megverik, mert akkor sírnak és én nem tudok tőlük aludni. Az alvás pedig, mint tudjuk, legfőbb táplálékunk az élet lakomáján“.

„Elvegyem a flobertet Öcsikétől?“ szóltam bele a beszédjébe, mert eszembe jutott, hogy ha sokáig beszél, sok levelet megehetnek a hernyók és a cserebogarak.

„Az öregek beszédébe ne szólj bele!“ dorgált meg szigorúan a fülesbagoly. „Külömben, ha jól meggondolom“, folytatta a tanácsadást, „a verebek zavarják legjobban az álmaimat és én nem bánom, ha Öcsike lőni fogja a verebeket“.

„Miau“ — helyeselt neki a cica a padlás-ablaktól s mikor a fülesbagoly odanézett, mégegyszer elmondotta, hogy miau, mert arra gondolt hogy majd ő eszi meg az Öcsike meglőtt verebeit.

„Ó bölcs fülesbagoly“, kérdeztem ismét, „de mi legyen a falevelekkel?“ „Mi közöm nekem a falevelekhez? Öcsike lődözze csak a verebeket“, ripakodott rám és hátat fordítva ismét szunyókálni kezdett a fülesbagoly. Elkergetném a kéményből, gondoltam, de akkor kitől kérjek tanácsot?

Tele hintettem hát az udvart buzaszemekkel, hogy gyűljenek össze a verebek. Öcsike megbujt az ajtó mögé és közéjük lőtt, amikor sokan voltak.

Egyiket eltalálta. Az alsó csőrét lőtte el. A madár repdesni kezdett és szeretett volna életében még utolsót csiripelni, de a szájából kiömlő vér belefolyt a torkába. Nem tudott csiripelni és azután nem tudott szuszogni sem. A szárnyai mind lassabban vertek, lezuhant a földre. Meghalt.

Öcsike eldobta a puskát. Szeretett volna odamenni a verébhez, hogy kezébe vegye, megsimogassa, csőrét helyre tegye, a vért lemossa róla, megetesse tiszta buzával, betakarja fehér takaróval. De mielőtt Öcsike egyet is lépett volna, a farakás mögül előugrott a macska és elkapta a meglőtt verebet.

Öcsike bement a szobába és sirt.

Én vettem a flobertet és elkergettem a kéményből a vén fülesbagolyt. A verebek utána repültek és jól megtépdesték a frakkja szárnyát.

Aztán vettem a céltáblát, a hátára ráírtam: „Cserebogaraknak és hernyóknak a kertben tartózkodni tilos!” és ráakasztottam egy fára a kertben“.

Aztán lefeküdtem a legnagyobb almafa alá és álmodtam egy kis fiúcskáról, aki kezéből etette a madarakat és az arca olyan fehér volt, mint a tej, csak a közepéből mosolygott rám egy kis pirosság, mintahogy rátok mosolyogna a szép fehér tejbe hullott piros rózsaszírom.

Irodalom.

Szentmártoni Kálmán kereszturni tanár afiának Heraklides Jakabról írott munkáját — mint értesülünk — a berlini Ungarische Jahrbücher megbízásából Dr. Szalai Béla részletesen ismertette ugyanannak a folyóiratnak a hasábjain. Ritka eset, hogy íróinkról minden külön protekció és közvetítés nélkül Berlinben is tudomást szerezzenek, miért is szerzőnek melegen gratulálunk.

Dr. Ferenczi Sándor: *A madarak öregkortól eltérő tollszínezete atavisztikus jelenség-e, avagy a környezet hatásának tulajdonítandó?* Négy avigeográfiai térképpel, két fényképpel és két színes melléklettel. Doktori értekezés a szegedi M. Kir. Tudományegyetem matematikai és természettudományi karához benyújtva. 1931.

Midőn fenti doktori értekezésnek nyomtatásban való megjelenéséről örömmel értesítjük olvasóinkat, egyuttal azt is hozzáfűzzük, hogy Ferenczi Sándor a doktorátust „magna cum laude” megszerzte. E munka részletes ismertetését, sajnos, szakértelmünk hijján és lapunknak céljára és terjedelmére való tekintettel, mellőznünk kell. Szerzőnek azonban, ki kolozsvári kollégiumunk tanára, ez uton is melegen gratulálunk.

Sz. I. S.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 1000 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17